

İsmixan Yusubov

Riyaziyyatçı alim, yazıçı - publisist

**XƏZƏR UNIVERSİTETİNİN
SEHİRLİ GÜZGÜSÜ
VƏ YA RƏNGLİ POLİQLOT
TELEVİZORU**

"Xəzər Xəbər" jurnalının 30 illiyinə

Mən "Xəzər Xəbər" ("XX") jurnalını "Xəzər Universiteti"ndən qabaq tanımışam, hərçənd o yaşca da, həcmcə də daha kiçik idi. Mən "Xəzər Universiteti"ni yalnız 5-10 il qabaq, Hamlet müəllimin "Xəzərin sorağında" kitabını oxuduqdan sonra tanımışam. Amma jurnal ilə 20 il əvvəl artıq tanış idim. Mənim arxivimdə 2004-cü ilə aid bir sıra "XX" öz layiqli yerlərini almışlar. Elə jurnalın ilk saylarında gələcəkdə nəzərdə tutulan çox işlərin anonsu artıq verilir.

Misal üçün, Hamlet müəllimin "XX"-in 15.09.2004 tarixli sayında, vaxtsız vəfat edən bibisi oğlu və dostu Alı Musayev haqqında yazmış olduğu "Tez sönən şöle" adlı çox təsirli məqaləsi bu istiqamətdə gələcəkdə yazılacaq çoxsaylı poetik yazıların anonsunu vermişdi.

O zaman jurnalın həcmi 40 səhifə olmaqla ayda iki dəfə - ayın başında və ortasında ağ-qara formatda ("Eşşəyə min ata çatanacan") nəşr olunurdu və baş redaktorun müavini Knyaz Aslan idi. Sonra isə (və indi də) rəngli və 80 səhifə olmaqla ayda bir dəfə yayımlanmağa başladı.

Məncə "XX"-in ən ümdə funksiyası onu doğurarı (Xəzər Universitetini) layiqincə təmsil və təbliğ etməkdir. Universitet məziyyətlərinin təşviqi üçün bundan gözəl bir şey ağla gəlmir. Və burada vacib olanlar içərisində 1 nömrəli iş bu təbliğ və təşviqin aralıqsız, davamlı olmasıdır. Əlbəttə bu 1 nömrəli işin yanında 2, 3, 4 və s. nömrəli işlər də olmalıdır, bir qarnir, bir sous olaraq. Və burada jurnal redaksiyası üzərinə kifayət qədər ağır bir yük düşür.

Məncə, burada əsas ağırlığı Hamlet müəllim və Əlirza müəllimlə yanaşı, İsaxan müəllim və Əlövsət müəllim də daim daşımış və daşıyırlar. Məlumdur ki, ağırlığı qaldırmaq üçün qüvvə ilə yanaşı müəyyən texniki metodlar da tələb olunur. Məncə bu metodlar bu yoldaşların dördündə də kifayət qədər yüksək səviyyədədir.

Həmçinin, o da məlumdur ki, bu cür uzun sürəcək və gələcəyə hesablanmış işlər sadəcə qaba qüvvət və ya texniki priyomlarla görülməz. Bunun üçün işgörmə qabiliyyətini xarakterizə edən güc lazım gəlir. Burada isə davamlılıq məsələsi ön plana çıxır. Bu işlərdə "kiçik qardaşlarımız" olan qarışqa və arının, təməlində "ağıl, zəhmət, qənaət və cəsarət" olan çalışmalarından nümunə götürməli olduğumuz çox şey vardır və götürülür.

Mənim "Xəzər Xəbər" jurnalı ilə əməkdaşlığım əsasən beynəlxalq müstəvidə cərəyan etmişdir və bu əməkdaşlığın əsasında mənim Almaniya, Latviya, Litva, Ukrayna, Avstriya, Slo-

veniya və Özbəkstandan olan dostlarla yazışmalarım dururdu. Bunlarla yanaşı, bu əməkdaşlığın davam etməsində və mənim jurnal redaksiya heyətinə salınmağında redaksiya ilə yazışmalarımın da məxsusi yeri olmuşdur.

“XX” (“Xəzər Xəbər”) XX əsrə artıq öz damğasını basmışdır. XXI əsrə də damğasını basacaq inşallah “XXI” (“Xəzər Xəbər İnternasional”) olaraq.

“Bakı Kitab Klubu”nun təsisçisi olan rəhmətlik Elxan Rzayev deyirdi ki, reklam yaxşı olsa mağazada satılmayan kitab qalmazdı. Amma burada diqqətli olmaq lazımdır. Yoxsa qızını ərə verən zaman, inək satışında başarılı olan dəlləlin dediklərini düşünmədən təkrarlayıb, “qaş düzəltdiyi yerdə göz çıxardan” Molla Nəsrəddinin gününə düşərik.

Rəhmətlik Elxanın bir proyektı də vardı ki, türk yazıçılarının kitabları burada türkcə, bizim kitablar da Türkiyədə azərbaycanca yayımlansın. Sadəcə hər iki halda səhifələr xırda lüğətlərlə təmin olunsun.

Hamlet müəllimin “Təzadlar” əsərində bu məsələ öz həllini orijinal bir üsulla tapıb. Bunun

üçün kitabın əvvəlində “ə”, “q”, “x”, “k” hərflərinin türkiyə türkcəsində necə səslənməsi müəyyən açar sözlərlə izah olunmuşdur. “ə” - əcəl, erkən – “e” - ecel, erken. “q” - qərib, qafil, qəzəl – garip, gafil, gazel; qədər, qələm, qəlb – kader, kalem, kalp və bu kimi.

Əslində, mənə “XX” jurnalı həm də bir ingilis dili vəsaiti olaraq istifadə oluna bilər çox rahatlıqla. Bilindiyi üzrə bəzi nəşrlərdən ancaq günəbaxan tumu satmaq üçün, və ya masa ayağını bərabərləşdirib onu dayanıqlı etmək üçün, ya da pəncərənin açıq qalmasını təmin etmək üçün istifadə olunur.

Jurnalın beşiyi başında Hamlet müəllimlə yanaşı rəhmətlik Camal Mustafayev, Knyaz Aslan, İsxan İsxanlı, Ələvsət Əmirbəyli və nəhayət əvəzolunmaz Əlirza Balayev daima ayıq-sayıq durmuşlar. Mənə, hazırda “Jurnal işində” əsas ağırlıq Əlirza Balayev və Ələvsət Əmirbəylinin üzərinə düşür, uyğun olaraq istehsal və istehlak sahəsində. Jurnalın ünvanlara zamanında çatdırılması məsələsi daim Ələvsət müəllimin diqqət mərkəzində olmuşdur. Bunu mən şəxsi təcrübəmdən bilirəm və əlavə edirəm ki, jurnal mənə ünvanıma görə deyil, “Hamlet müəllimin qonşusu” olaraq çatdırılır.

Jurnal əsasən Universitet həyatını işıqlandırsa da, zaman-zaman yeri gələndə Hamlet müəllimin şəxsən işə qarışması ilə günün nəbzini tutacaq səviyyədə silsilə məqalələrə də yer verirdi. Məsələn, Hamlet müəllim jurnalın 01.11.2004 sayında dərc olunmuş “Siyasi liderlər və ictimai-siyasi ideallar” adlı məqaləsində Rəsulzadə, Ağayev, Topçubaşov, Hüseynzadə və Nərimanov kimi liderləri olan ADR dövrünə kifayət qədər aydınladıcı ayna tuta bilmişdir.

Hər gözəlin bir eybi olar demişlər. Məşədiyə görə onun eybi eyibsizliyi idi. Amma bizim jurnalın sahib olmasını istədiyim, amma hələlik sahib olduğu bir özəllik var ki, bu da Universitet xəbərlərində qızların oğlanlar üzərində əzici çoxluğa malik olmalarıdır. Mənə, çox olmalarına olsunlar, amma əzici deyil və bu barədə düşünməyə dəyər.

Jurnal öz əsas işini, xəbərlərin isti-isti, “birbaşa tavadan” çatdırmaq işini həmişə layiqincə yerinə yetirib və yetirməyə davam edir. Bu açıdan baxanda ona “aylıq televizor”, “pəncərə” və ya “sehrli” güzgü adı verə bilərik. Ümumiləşdirsək, “XX”-ə Universitetin “Sehrli poliqlot televizoru” deyə bilərik. Bəlkə də jurnalda qızların üstünlük təşkil etməsinin bir səbəbi də elə budur. Axı, Puşkindən (və dədə-babadan) üzü bu yana güzgü ilə qızlar daha çox maraqlanırlar.

Güman edirəm ki, əgər biz desək ki, yaranışından bu yana “XX”, onu yaradan Hamlet İsayevin Ruporu, “İrşad”ı, “Füyuzat”ı, “İskra”sı, “Herald tribün”u, “Humanite”si olmuş və olmağa davam edir, çox da yanılmırıq.

Buraya onu da əlavə etmək lazımdır ki, Hamlet müəllimin kifayət qədər maraqlı və informasiya ilə dolu olan silsilə yazıları həmişə jurnalın 40-cı səhifəsindən başlanır. Məlumdur ki, bizim gözəl xalq nağıllarımızda zaman-zaman 40-cı qapı məsələsi ortaya atılır və qəhrəmana tövsiyə olunur ki, 40-cı qapını açsın. Amma mən “XX”i əlimə alanda əvvəl 40-cı səhifəni açıram və əgər aradığımı tapsam, oxumağa oradan başlayıram (tövsiyə etmək istəmirəm, zövqlər barəsində mübahisə etməzlər).

Mən “Xəzərin sorağında” kitabını oxuduqdan sonra qələmə aldığım və “XX”də getmiş məqaləmdə yazmışdım ki, universitetin yaranması zamanı, bıçaq sümüyə dayananda, yəni ortaya “olum ya ölüm” məsələsi çıxanda, “Hamlet institutdan evə qayıtmadı, dəniz sahilinə gedib qarışıq fikir-xəyalını özü dediyi kimi “ipə-sapa düzdü” və Xəzərdən üsyana başlamaq üçün xeyir-dua istədi”. Yeri getməmişkən, mən özüm də 1983-cü ilin 28 sentyabrında tezdən sahilə gedib dissertasiya müdafiəm üçün Xəzərdən xeyir-dua almışam. Yəni “Xəzər”lə təmaslar “XX”dən xeyli əvvəl artıq vardı və bu təmaslar uğurlu oldu. Biz də bu uğurların, oxucuların sevimlisi “Xəzər Xəbər” jurnalı üçün davamlı olmasını arzu edirik.